

Berend Veltink

Harm Boom

Berend Veltink

Harm Boom

«Public Domain»

Veltink B.

Harm Boom / B. Veltink — «Public Domain»,

Содержание

Нарм Боом	5
Конец ознакомительного фрагмента.	11

Harm Boom BEREND VELTINK

*oet 't Emmer Kerspel op reize nao
Grönningen um 't Peerdespul van Carré te
zeen en wat hum daorbij overkwam,
hen en weerum.*

Door H. Boom, ~OCTOBER 1878.~

Eergisteraovend zat ik bij den heerd um te prakkeseeren. Mien zeuntien Geert preukelde mien piepe oet, onze Siep lag met de twee veurpote in de asse en wol slaopen en mien vrouw hemmelde de keuken wat op, zooas ze nou al vieftien jaor daon hef.

De stobbe, die an den heerd lag, snisterde zoo miseraobel, dak hum wal drie maol umdreide en Siep, die 's aovens geen zeggen kan hebben, bromde as een dronken stukrieder.

Ik prakkeseerde maor deur, want ik hadde wat an Jaaije te zeggen.

Toe mien jonge niet meer preukelde en de stobbe niet meer snisterde en Siep niet meer bromde, hoestte ik eerst drie keer en zee toe: «ai je mij nou vraogen, wol ie ook wel is nao Grönningen hen, um 't peerdespul van Carré te zien, dan zeg ik: jao».

«Maor dat vraog ik oe nou precies niet» – zee Jaaije kort of en schuef de hond met de klomp wat op zied om 't vuur op te rakelen veur de koffie. Ze was sikkeneurig omdat de zwarte kippe was begunnen oet te scheiden met leggen, umdat de schaokerel een brieffien van de belasting had bragt van wege mien vergetelachtigheid en umdat ik as polsdraoger met de Scholte op de vossejagt was west en bij die gelegenheid ~vief~ zeupies hadde druncken – dat zesse te veul was – zee ze.

«Onmeugelijk», zee onze jonge, «want ~zesse~ kan niet ofetrokken worden van ~vieve~».

As belooning veur zien rekenderij stopte zien moeder hum in 't washok en toe zee ze tegen mij: «ie hebt mij verofgrondeerd Berend, umdat ie as paljas speult veur de Scholte, die oe toch niks telt. Wat hef ie lest zegd, toen je zien stemme vruegen um as olderlink in 't hok te zitten? «Gao in 't zwienehok, Berend, en zing de motte wat veur!» en toch loop ie hum nao, um een nikswerdigen vos op te jagen, maor die toch veul wiezer is dan de scholte en ie – met oe beiden, te zaomen».

Ik wuerd kregelig toe Jaaije mij over die Grönneger reize zoo ofjakerde en kreeg de Steenwieker almanak oet de laotaofel, um ees nao 't weer te zien op vieftien November Anno Christi 1877.

Regen en wind – zee Don Antonio.

Dan gao'k – dacht ik – want, zee onze olde doornée, de almanak zeg 't aaltied net anders umme as 't wordt. Hij was een natuurkundige en as hij oet wol, lag ie 's mörgens al vrog op de knieën in 't gras um te zien of de pieren de kop ter ook oet stakken.

Dan kwamp ter volop zunneshien – zee ie.

Verder sprak ik 's aovends geen woord en Jaaije ook niet.

De knecht krulde de onderste lippe nao de leegte en de bovenste nao de heugte, dat niet mooi stiet, maor dat döt ie aaltied tegen onze meid Margien – waarveur ie inclinaosie hef – as um de liefde anvlög, zoo'n paor keer in de maond, of as ter niet pluus is in de brouwerije. Onze jonge die deur zien moeder in een wip in 't bedde was estopt, stak de neuze gedurig deur de gerdienen, om te lusteren nao 't peerdespul, dat um niet lukte.

't Was kwartier veur tiene en de knecht gunk nao bedde zunder gonnacht te zeggen. Dat döt ie maor éés in 't jaor, nijjaorsaovend; dan veur 't heele jaor, zoo as zien bep hem leerd hadde.

't Is een goeije kerel maor ie is wat stiems.

De meid gunk achter hum an en stootte hum nog is an den arm, maor hij gaapte.

Ik zette de slaopmusse op, um is even buuten deure te gaon, zoo as ik in mien trouwen al vieftien jaor alle aovend daon heb en mien vrouw giet dan altied meê, want wij hebt veur mekaor geen geheimen en as we dan eendragteliëk in de sterens hebt ekeken, gao we weer in hoes, schoef ik de grundel op de deure en stappen wij achter mekaor an in 't bedde, eerst ikke en dan Jaaije, zoo as dat fersoelijkje dorpslue past.

In de stad giet dat niet heelemaole precies zoo – zekt ze.

Ik wol, toe we trouwt waren, veur in, maor Jaaije was ter bepaold tegen.

't Heurde zoo niet.

Vruëg ik: «waoromme niet?» dan zee ze altied: «Habekuk negen».

Ik kun tegen Habekuk niet resoneeren en stapte achter in.

Op den volgenden mörge was ik 't eerst in de klompen. Margien had de koffie al klaor, ik schunk Jaaije en koppien in en kreeg het sukerpottien oet de kaste en reurde er wat broene deur en bragt Jaaije dat in 't bedde.

Hier vrouw – zee ik – 't piepte dij van nacht in de börst, net as en örgeltien dat van de wieze is – drink is!

Jaaije wuerd er andoenliëk van en drunk, en eer ze 't heufd weer onder 't dek stopte, zee ze: doe der dij ook en scheppien in!

Dat vund ik nou tog is harteliëk van Jaaije en ik bromde zoo eventies: «dat huf niet!» – maor ik had er al wat in ereurd.

Toe gung ik nao de kaste en haalde zaggies achter 't linnen weg en zakkien met riekdaolders en telde die op mien blaauwe kloppenburger slaopmutse. Je mot bij aovend en ontied nooit met geld liggen te klingelen, plagt mien oom de wetholder te zeggen, want dat gef bekooringe der ooren. Die oom had de wenkbrauwen op de tip van zien neus hangen, «want ie was en wiesgeer» – zee de köster.

Jaaije sleup, maor as en haoze, met de oogen lös en onverwachts rüep ze: «Berend wat lig ie daor toch in 't geld te grobbelen!»

Och – zee ik – ik kiek is of ter ofkan, dat ik dij in Grönningen en zulveren lodderein deussien koope. Dou must Zöndags in de kerke altied an 't sponsien van de meesterse roeken en dat stek mij al lang in de kop. Heur neuze is wal zuuver, God beware mij, dat ik er kwaad van zul zeggen, maor der roeken toch wel en stuk of vieftien an en Klaos van Pokkel zien vrouw ook en die hef toch wel is lekkasie aan 't uutstek.

«Maor Berend, een zulveren loddereindeussien!»

Wiste nou is stille wezen, vrouw – zee ik. Dou sast dien aordig neussien van stonden an in dien eigen deussien steken, dou 't eerst en dan mag 't de riege rond gaon en van 't jaor, op de middelste beestemaondag te Coevorden, koop ik dy een nij sponsien en de meid krig dan 't olde. Al blieve ik te Grönningen 's aovens ook veur de tente van Carré staon, as 't my te benauwd wordt van wegens de kiekkosten, dan kope ik toch wat ik dy beloofd heb, en onze Geert, die in de aandere week tien jaor wordt, koop ik een zulveren kette aon mien allosie, dat nou in 't zeuvende jaor stille steet, en dak hum present wil geven as ie mondig is.

«Hij zal 't voort hebben!» zee Jaaije, met verheffinge van stem, en speulde met de beddekwast, dat ze in gien veertien jaor daon hadde.

«Goed Jaaije, goed» – zee ik, want ik wol naor Carré.

Jaaije stund op en gunk an 't wark.

Tegen den aovend – onze knecht was nao 't dorp om deur Loeks, de smid, een koeze te laoten trekken, Margien lag met de rooze onder een bovenbedde op een onderbedde, en onze Berend was in de schoele bij 't rederiekeren um de keersen te snuten – zee Jaaije tegen mij, net toe 'k veur de tweede keer nao Willem Snikking oet praoten wol, die as dragonder te Deventer is een peerdespul hadde zeen – ie mossen te hoes blieven, want ik hebbe met oe 't een en ander te verhakstukken.

De kolde luep mij over de rugge.

Stao vaste Berend, zee ik tegen mij zölfs, net as de hulponderwiezer tegen onze Geert zeg, as ie bewiezen mot dat de eerde dreit, daor Jaaije zon ekel an hef – stao vaste Berend! en ik zee: bestig Jaaije en gunk bij den heerd zitten, terwiël Jaaije de koffiemeulen ronddreide.

Toen ze alles zoo wat ten naostebij klaor hadde, dee ik in heur stoove een «gloria de victoria», zooas juffer Fik zeg, die Fransch kan, schuef de Zundagsche stoel met het gruene kussen, de Parlements-stoel zee doomnee er tegen, toe ie nog hoesbezoek dee, an de taofel, zette het zulveren deussien met Hannoversche zinkensnuf veur Jaaije, gunk tegenover heur zitten en dee de mond een beettien scheef lös, um dat men dan beter kan lusteren – zekt ze.

Ik was klinkklaore eerbied en dat hef Jaaije graog want ze is van deftig volk.

«Berend – zoo begun mien vrouw, naodat ze eerst de neuze in drie tempo's had esneuten – luster nou is goed toe en gape niet um 't andere woord, zoo aje gewoonlijk doet as ik oe wat van belang hebbe te zeggen.

«Die reize nao Grönnegen giet deur, tegen mien zin en, loat ze deur gaon, maor toe 'k van nacht zoo met het heufd onder 't dek lag, umdak dan beter kan denken, want ik hadde de musse vol moezenöste, daacht ik, of 't ook goed was dat we de notaories lueten komen om oes testament te maken. Ie hebt met oe bruers nog zoo völle mandeelig en bij leven en starven... maor 't gef nog al opspraoke as een notaries met een portefulli omder den arm 't hoes ingiet en dan de getuuge en as ie dan zoo pardoes op reize gaot, daorumme laot het nog blieven, maor ai je weer gezond en wel, en goed bij oe benul te hoes komt, dan mut 't gebeuren, want bij oflievigheid mutten er veur vrouw en kind geen haoken en oogen wezen. «Aje oferoepen wordt, mueje met de fermilie schoone leije hebben» – zee mien moeder aaltied.

«Ie wilt dan absluut nao Grönnegen um 't peerdespul te zeen. Te Hoogeveene gao je in de vuurwagen. Weest dan veurzigtig en eerbiedig Berend! Want, noa ik heure, ai je achter den venienigen vuurspeijer zit, is een redelik schepsel heelemaole niks en ie bint butendat niet heel völle».

«Tap is in vrouwe!» – zee ik.

«Te Grönnegen kroep ie – zoo ik verhoope, gezond en wel uut de waogen. Blijft niet op de stoepe van het staotsiejon staon te gapen, want daor loopt, zekt ze, alderhande loerangels rond, die graog zunder premissie in een andermans buusse tasten, en ook jonge scharrelvinken, die as ze mue bint van 't studeeren, daor hen loopt om eenvoudige menschen de gek an te steken. Zölfs zöt men der wal is wigters, die arg vrundelik mut wezen, maar daor toch niet völle an bejagt is. Lustert er niet nao, want eene schoone vrouw, die van de rede ofwik, is een golden ring in een varkens-snoete, zegt Salomo. Kuijer daodelik de stad in en koopt wai je beloofd hebt in een veurnaome winkel. Kniepwinkels zint griepwinkels. Hei je het deussien en de kette kocht, vraog tan an de jufvrouw of ie is eventies op de plantine meugt, zoo as de stadshoogheid zeg, en trek er even de jasse oet en doet in 't zakkien, da'k oe in de binnenkante van de hemdrok zal neijen veur 't geldsweerdig papier en 't geld dai je meenemt, het deussien en de kette en geef dan an de meid een stuuver. Een eigenarfde mut zien fersoen holden.

«Bist te in 't peerdespul, gao dan, as 't kan, met de rugge tegen 't beschot van de groote onwieze tente zitten. 't Is krek een arke, zeg Willem Snikkink. Blieve zoo ver meugelik van de Trakhener hingste, want, zeg Itzig, die met de körf löp, 't is gebeurd in 's Konings Haag, dat zoo'n hengst over 't binnenhekke sprunk en met de veurpoote teregt kwamp in de schoot van een olde verdreugde baronesse. Dat zul nou gien landschapshingst doen, maor die Trakhener hebt en groote verbeeldinge en malle virtuten, geliek as al 't volk oet de tente.

«Klapt ook niet ieder oogenblik in de haande, net as of ie niks gewend zint en wacht daor met tot dat al 't volk het döt. Die alleenig bliede is, holt ze veur en sukkel».

«Snoef is Jaaije!» – zee ik.

«As ter vrouwspersoonen te peerde ankommen te ruuteren, kniepe dan de oogen stief digte, alle twee, en denke an dien wettige, eenige vrouw in 't loeg».

«Nou – zee ik, zoo tusschen de tanden deur – daor hek ok genug an».

«Zeg ie wat?» – vrueg Jaaije.

«Jao, dou sust een scheppien suker in de koffie doen».

«Zoo, ik meene dai je wat anders zeeen».

«Meenen ligt in Braobant» – zee ik.

«Die wiesneuzigheid kui je wel veur oe eigen zölfs holden – antwoordde Jaaije, en gunk voort: Itzig vertelde mi lest, dat al wat die peerde-daomes um de hoed hebt, gien twee lood weg. ‘t Is alle maole wind-agosie en wat het fersoen betreft, daor geeft ze maor een heel klein beettien umme.

«Röp ‘t volk hoera! bromme dan maor mee en vraoge an dien naosten of de ligtekooijen al weg zint en doe dan de oogen maor weer lös – eerst ‘t eene en dan ‘t aandere.

«Verders bint er in ‘t spul springers en kunstmakers, die dinge doet, waarvan een ordinaris Christenmense ‘t hart in ‘t lief ummedreit. Willem Snikkink, de dregonder, was er zeeziek van eworden. Daorum hek oe wat saffraon in een lappien daon, dai je op de börste mutten leggen. Doomnees jufvrouw dee dat altied tegen de zeeziekte, as ze met de Zwartzluzer beurtschipper nao heur zwaoger te Amsterdam gunk.

«Verders sint er Sineezen in de tente en dat bint de Nederlanders ook, zeg onze meester as um de pruuke schief zit, maor ik geleuve dat niet, want de Sineezen sint slim en dou bist...».

«Berend Veltink» – vul ik in de reden.

«Ten aller leste mut ik dij waarschouwen veur de klowwens, heel wieze kerels, die veur malle Jan speulen. Ik kenne wel manlue, die bij ‘t simpele of bint, maor veur wies wilt deurgaon».

«Dat is – zee ik – contrarie de sacremento – zoo as de klerk op de sikketario zeg as ter twee trouwt zint. Geen mense in ‘t dorp hef nog wies kunnen worden wat dat zeggen wil, maar dat hueft ook niet» – zeg de klerk, die verdiepingen in de kop hef.

«Bemuije dij niet met die klowwens. ‘t Zint hekstrante vlegels en as ze wat tegen dij zeggen – ~zwiege~. Dat stiet deftig en ai je een kik zekt, bije veur de pieren – zeg Snikkink, want ‘t volk hold het altied met de gekken. Praot met geen mense in de tente. Egte groote lue zekt nooit een woord tegen een vrömde en dou bist en eigen erfde van older tot older. En as ‘t spul oet giet, blieve dan een stögien alleenig zitten. Laot het stadsvolk veurgaon, want in ‘t dringen gebeurt er wel is vingerkunsies, waor een gaapstok niet rieker van wordt. Carré hueft ste ook niet goeijen nacht te zeggen, want dou hest hum veur de meuite betaald en hij gef niks nao kompelementen, as ie ‘t geld in de buusse hef. Gao, as ie de tente oet zint, voort nao de zwaoger van onze knecht, die deur een brief van Hindrik van dien komste bewust is, um er te slaopen, maar gebruik er niks.

«Stads werklue muije niet op de kost liggen. Dou kanst in ‘t bedde wel en plakkien stoete en een entien worst opeten, dak dij in een blauwe buusdoek zal knuppen en wat er over blif, laot dat liggen, ‘t zal zien man wel vinden.

«Drink en koppien koffie en wens heur ‘t beste bij ‘t weggaon, maor stoppe elk van de vief kinder twee cent in de haand veur molboonen. Een kinderhaand is ligt evuld en dou bist, op en klein beettien nao, olderlink.

«Zörge dan das te ‘s mörgens vrog genog an het staotsiejon bist, um ‘s aovens bij welwezen, ongeveer negen uur, in ‘t loeg te wezen bij vrouw en kind».

Toe nam ze twee snuffies, over links en over regs. Ik was mue van ‘t lusteren en gunk de deele is over en in den hof um ‘t firmament te bekijken, smeerhe daornao mien stevels ter dege in met traon, dee de tabaksdeuze vol, lee de tondelpot er naost, streek het haor van mien deup-, aovendmaols- en groevehoed glad en zette mien stok met koperen spiekers en leeren rieme an de veurdeure.

De klok slueg negen. De knecht was weer zonder goeijen aovend te zeggen nao bedde gaon, met een koeze minder, en een mond as twee aanderen, de meid was stillegies weg e sluepen en Geert dreumde van hengsten en roovers en paljassen.

Ik zee heel vrundelik: «nacht Jaaije!» en zij zee: «nacht Berend!» en ik kreup in ‘t bedde. Jaaije schuef de gerdienen goed digte, maor ik kreeg geen wenk in de oogen en gluerde deur en gleuffien wat Jaaije uutvoerde.

Eerst neide ze en zakkien in mien nije hemdrok, lee schoon ondergoed op mien stoel en mien Zöndagsche kleeren en een slaopmutse, smeerde toe twee snee boerenstoet van en el laank, rolde er rookworst in een Drentsche Kraant en stopte en helder wit linnen geldzakkien in de laotaofel.

«'t Is toch een kant, zörgelik wief» – dacht ik en snurkte als een Bulgaar, toe ze 't dek opslueg.

Um vief uur, trok Jaaije mij an 't linker oor en riep: «nao 't peerdespul Berend!» en een kwartiertien laoter was Berend Veltink in 't Zöndagsche pak.

Toe gaf ze mij 't geldzakkien en zee: «nemme genog mee – men weet niet, bij leven en starven» en de oogen wuerden heur nat en ik knipte er ook mee, maor 't wol niet.

Ik at staondeweg een brugge, drukte Geert, die in 't bedde lag te liepen umdat vaoder op reize gunk, de hand, keek de hond is an, smokte Jaaije, veur 't eerste in roem 14 jaor – as men trouwt is, komp men der zoo niet toe – zee: «tot mörgenaovend volk!» en stapte 't loeg oet, met allerlei moezennösten in 't heufd.

«Waor giet dat op an?» – riep Gerrit Platzter.

«Nao Carré».

«Nou – zee ie – ie kunnen oe geld ook wel beter gebruiken!»

Ik zee niks.

«Waor zal 't hen?» – vruog de scheper.

«Ik gao hen, waarvan ik mörgen werrumme kom, maor ie breijen an jou leste hoosse en jou schaoppeschuppe kui je wel present geven an 't Meseum te Assen» – snouwde ik hum toe.

Nao een uur fiks stappens, kwam ik an een harbargien bij 't kernaol en gunk ter in om mien vief zinnen is wat te verzetten.

«Herink, Berend – zoo wuerd ik daodelik toe espreuken – nou al op 't pad? – Hoe is 't met Jaaije en Geert? – En de olde muije heft of elegd? – Hei je onze broene nog? – Hoe is 't met de knobbel, die Jaaije achter 't regter oor hef? – Is die Grönninger half wieze boerheeren-zeun nog bij oe in de kost? – Hef de doonnée de vrouw in 't bedde? – Onze Klaos hef an elot en wat zint de rampelzanten duur! – En ie hebt zoo timmert, heur ik! – Is oe vrouws moeder de lintworm al kwiet? – En zit ie nou in 't hok?»

«Geef mie een glaassien klaore» – zee ik.

«En waor geet 't hen?»

«Nao Carré».

«Hei je al 'n kaortien?»

«Nee».

«Nou, dan kui je wel mal oet en mal in hoes kommen!»

Ik gaf een stuver, dee mien pakkien an de stok en de stok op de scholder en zee: gezondheid zaomen! en gunk de deure oet en trok die driftig achter mij digte.

Toe 'k en twintig tree egaon hadde, heurde ik mij naoroepen: «gaot, ai je te Grönningen komt, voort bij Carré an um een kaortien en doe hum de groetenisse van onze Klaos, die lest 's aovends ok zien spul hef ezeen!»

«'k Zal 't vrij maoken» – schreeuwde ik.

Um elf uur zat ik bij Thomas in 't Hoogeveene an de koffie en roem twaalf uur stapte ik in de vuurwaagen met twintig mans- en zeven jonge vrouwspersonen.

Naost mij zat een hoezaor, die mij ieder keer ankeek en lachte en dan zee: pik!

Ik weurd in 't leste krieuwelig en vruog hum: «zeg is, jonkman de peerde-ruuter, waaromme zegge ie zoo vake tegen mij ~pik~?»

«Omdat je dan zouwen zeggen: ~tik~!»

De twintig mans- en de zeven vrouwspersonen proestten 't uut van lagchen.

«Das flouw» – zee ik.

«Dat is 't ook – zee hij – maor hei je ook tabak?»

«Jao wel» – zee ik en gaf hum mien deuse.

Toe nam hij een proeme zoo groot as een calvienappel en stopte daornao zien Duutsche piepe en zee tegen drie man, die op onze banke zatten: «ook stoppen?» en waoragtig de kerels deeën 't, en eene der van riep mij bertaol toe: lucifers!

Ik gaf de tondeleuze, maor zee toch: «ai je mij nao de waorheid vraogt, dan bin ie gezaomentliek wel wat hekstrant».

«Als je dat tegen mijn wachtmeester zeiden – riep de hoezaar – dan was het dadelijk: in de provoost, drie dagen op water en brood, krom gesloten en..».

De schrik slueg mij um 't harte, en ik meende Goliath den Philistijner te zien, maar ik had niet zoo völle couragie as klein David en in de benauwdheid zee ik: «wi'j een stukkie worst, kavalderist!»

«Om u te dienen» – zee de hoezaar.

Om ~mij~ te dienen – nou, dat mankeerde er nog maar an!

Ik lee mien pakkien op de knie, knupte de zakdoek lös en daar lagen de beide plakken versche stoete, o zoo aordig tusschen de lekkere worst, net as een paar lievelingen in de aarms van er moeder.

De hoezaar, altied even vrijpostig, nam zonder vraogen de worst en vrueg: «heb je ook en mes?»

«Jao wel» – zee ik en gaf hum mien kniepmes en daarop sneed hi de worst half deur, en de eene helfte in zeuven stukkies en riep: «aannemen dames». De zeuven wigters huelden de haande op en kregen elk een entien en daarop zette hi zien roege mutse of en deed de voerig lös en lee er de andere helfte in.

Toe lachte de brutaole kerel nog eventies tegen de worst en knikte er tegen en zee: «tot wederziens!»

Ik knikte geen woord, maar dacht: «daor mos Jaaije nou is bij wezen!»

Toe de hoezaor de mutse weer op de kop had ezet, vrueg hij mij: «leef je in den echten staat boertje?»

«Jaowel» – zee ik.

«Nou – zee hij – doe dan de compelementen van Philip Tukker, hoezaar van Zijne Majesteit den Koning der Nederlanden – petten af! schreeuwde hij tegen de 20 manspersonen en zij deen 't ook – doe dan de compelementen van Philip Tukker aan jou vrouw!»

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.